

עסקים שחורים

עסקים הישראליים עם היבשת השחורה — פירי חים, אך המאזן כתוב כולו בארזים, מרוב הפסדים. לא כל חברה ישראלית יכולה לסחור עם אפריקה. המסחר מותנה בחוזים מדיניים עדינים, במעמדות מיוחדות, בסובי סידיות ובסדרים חליפין. על כן מתרכז ייצוא הסחורות הישראליות לאפריקה בידי כמה חברות גדולות, אשר רק חלקן הזעיר שייך לבעלים פרטיים.

ארבע החברות העיקריות העוסקות בייצוא זה, שייכות בחלקן לממשלת ישראל. חברות אלה, בניגוד לחברות הי פרטיות, מפסידות מיליונים.

מדוע?

באותם הימים שפנקס היה שר התחבורה, הצליח רוזנברג להיכנס כשותף לחברת המוניות הבינעירונית קשר. השי קעתו: מספר מכוניות חדישות מיובאת מארצות הברית. היה זה באותם הימים, שחברת הנסיעה הבינעירונית הת אמצו לקיים את שרותיהן במכוניות המיושנות שעמדו לרשותן, כשהממשלה מסרבת להקציב להן מטבע זר ר רשי נתיבוא.

אך לא אדם כרוזנברג יסתפק בחברה אחת. הוא דהר על גלגלי קשר מקשר אל קשר — כשהטוב בקשרים הוא זה שבינו לבין מכלאל צור.

„מעוז צור — ישועתי“

מיכאל צור לא דרך במקום. הרמן הולנדר אומנם סיים את תפקידו כמנהל כללי של משרד המסחר והי תעשייה, וחזר לנהל את עסקיו הפרטיים, הקונצרן הביני לאומי א. הולנדר ושותפיו. אך לפני צאתו דאג לכך, ש עוזרו הצעיר יזכה במשרה מתאימה מידי המנהל הכללי של משרד האוצר, פינחס ספיר: מיכאל צור נתמנה כמנהל האגף למטבע זר במשרד האוצר.

מובן שרק אנשים אכזריים תסביכים של חשדות, או סתם

אמרו מייצאת למזרח אפריקה, ודינונג'ו מערב אפריקה מייצאת לניגריה ולחוף המערבי, בדיוק אותן סחורות ש מייצאים האחים מאיר לילבריה, האחים מאיר מרחיים מיליונים — החברות הממשלתיות מפסידות.

ההסבר אינו סוד: ביזבוז, הונאה, ניצול החברות הממי שלטיות עליידי כמה ממנהליהן ופקידיהן הישראלים להת עשרות. במיוחד התרכזו ההאשמות נגד מנהל הסניף הי ניגרי של דינונג'ו מערב אפריקה, אלכס הכהן. הכהן, מנהל מחלקת השיקים של משרד הבטחון לשעבר, התפטר בשעתו מתפקידו. בכל זאת נשלח עליידי דינונג'ו מערב אפריקה, ניצל את מעמדו כדי להקים חברה פרטית ולהתעשר. התי נצל פקיד בכיר בירושלים: „קדושים אינם מוכנים לנסוע לשם“, ובזאת פטר את כל העניין.

הממשלה אירגנה את ארבע חברותיה תחת חברת גא אלה, מינה ועדת חקירה מיוחדת שתחקור את העסקים השחורים הנעשים באפריקה. אולם גם החוקר האופטימי ביותר לא העלה בדעתו, כי יש בפעולות אלה כדי לשים קץ לשחיתות, לביזבוז ולהונאה.

הגדול בכאבי הראש האפריקאיים היא חברת דינונג'ו מערב אפריקה.

לא אפור כשק

בנה הדו"חים שנמסרו לאחרונה על חברת דינונג'ו מערב אפריקה, ואשר ציינו הפסדים העולים על מיליון לירות, השתרבב, לא במקרה, שמו של פינחס רוזנברג — הגבר נמוך הקומה, בעל הפנים העגלגלות הסמוקות והי שיער הבלונדי המסורק בקפידה.

עד לקום המדינה היה פינחס רוזנברג (44) שותף בעסק קטן של שקים משומשים בדרך יפו, בתל אביב. במלחמת תשי"ח הצליח להתחמק משירות בצה"ל, דבר שאיפשר לו לגלות פעילות במישמרת הצעירה של המזרחי, אשר רוב אנשיה היו אז חיליים בגדודי גבעתי וקריית.

פעילות מפלגתית זו, שהתבטאה אומנם בתפקידים קטנים בסניף המפלגה בתל אביב, היתה קרש קפיצה למרומי הי בונס. שם הכיר את ראש אירגון נוער המזרחי, מיכאל צור. בין השניים התפתחו יחסים הדוקים, ובעוד צור משרת בתפקיד של קצין להחי דתי ברבנות הצבאית הראשית, החל רוזנברג עובד כמוכר מוסד השגור של המפלגה.

הוא יצא בשליחות הקרן לארצות הברית, הרחיב את אופקיו ולמד להכיר את העולם הגדול, שלא היה אפור כשק. שנת 1951 היתה שנת מזל לשני הצעירים. החייל הי משוחרר, צור נעשה לאחד מעורויו של איש הכלכלה הדתי הרמן הולנדר, שנתמנה כמנהל כללי של משרד המסחר והי תעשייה. רוזנברג הפך בן ית אצל העסקן הדתי דויד צבי פנקס, שנתמנה כשר התחבורה.

עד היום טרם הוכרר איך בדיוק קרה הדבר. אבל דהקא

מנהל כללי צור
מעוז צור — ישועתי

משימים מקצועיים, ניסו למצוא קשר בין העובדה ש מיכאל צור הא המקציב מטבע זר ליצואנים ויבואנים, לי בין העובדה שטיסקות היבוא והייצוא של פינחס רוזנברג פרחו דהקא כאותן השנים. מיכאל צור צעד צעד נוסף קדימה: היה זה כאשר עבר פינחס ספיר להיות שר הי מסחר ותעשייה. הוא מינה את צור — שהספיק כינתים לרכוש לו חברות במפא"ל ולחזר סופית על כיפתו הסרוי גה — למנהל אגף היצוא והיבוא של משרדו, ולאחר מכן כמנהל כללי.

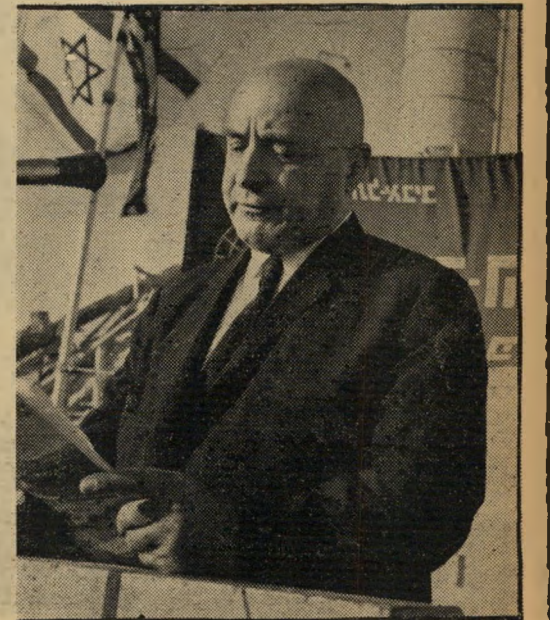
יבואנים ויצואנים, שראו עצמם מקופחים עליידי צור, ואשר הבטו בקינאה על הצלחתו המסחררת של סוחר הי השקים המשומשים, לא נחו מיטב משרדי הביטוח הפרטיים גויסו לגלות את הקשר בין עמדתו החזקה כצור של מיכאל צור, לבין שקי הדולארים המתנפח של פינחס רוזנברג. בי פינקסי החקירים נרשמה המילה המזוה „זור“, לא ה ה זה גיבור הסרטים הרומנטיים, אותו הכירו ילדי ישראל. זורו היה שמה של חברה כלכלית העוסקת ביבוא וייצוא, אשר מוסממה נמסרו דהקא לה קרוב ל-80% של רשיונות היבוא והייצוא באותן השנים.

מי עמד מאחורי היצור בעל השם המוזר? גם זאת גילו הבלשם. השם זורו מורכב מראשי תיבות של שני שמותי משפחה: צור (בלועזית זור) ורוזנברג. בדיוח נפוצה קבעה, כי סיכמתו של פינחס רוזנברג היא: „מעוז צור — ישועתי“ קבוצת יבואנים פנתה בתלונה למבקר המדינה, שהעביר דו"ח על מימצאיו לשר המסחר ותעשייה, ספר. אלא שהשר, שבתקופת כהונתו הזרים מיליונים לקופת הבחירות של כפא"י, השיב בקצרה: „בדוקתי את העניין ולא מצאתי כל דופי בפעילותו של מר צור.“

זה היה באופן רשמי, אך באותו זמן מיהרה חברת זורו להתחלל בשקט. פינחס רוזנברג עבר לנהל את חברת הי ספנות ישראל מערב אפריקה, שרכשה לאחר מכן את חברת הספנות החתיקה מאיר דינונג'ו.

למושעה לא איכפת

שמו של מיכאל צור הוזכר פעם נוספת לפני בערך שנה וחצי, כאשר הסתכסך עם יונה הצור, המפקח

שר ספיר
מפסידים? מי מפסיד?

מיליונר רוזנברג

מקשר אל קשר — על גלגלי „קשר“

על היהלומים במשרד המסחר ותעשייה. צור ניסה לגולל האשמות שונות על הצור, אך כנגד כל כור של צור, השיב צור בפגז. הפקיד המושמץ איים בגילויים מזועזעים סביב פעילותו של צור כמנהל כללי במשרד המסחר ותעשייה, ומיד מיהרו אשכול וספיר לכבות את הדליקה.

צור חזר בו מהאשמותיו כלפי הצור, הצור לא מסר בי רבים את אשר ידע על צור. גם אז מדובר היה על עיס קות הקשורות עם אפריקה, ועל נסיונו של צור להשתלט על זרם היהלומים האפריקאיים. אולם מה שלא הצליח צור לגבי ענף היהלומים, הצליח בשטח היצוא הכללי. כאן הוסיף להחזיק מעמד הקשר האיתן בינו לבין רוזנברג. רוזנברג נעשה בין לילה מומחה לספנות ולסחר בינלאומי. בהשראתו של צור הוקמה חברה משותפת של ממשלת ישראל, סוללובונה, צי"ם, המטביר המרכזי, החברה המרי כזית ופינחס רוזנברג, שנשאה את השם דינונג'ו מערב אפריקה. הודות לצור קיבלה החברה זכיון בלעדי לייצא סחורות ישראליות למערב אפריקה, במיסגרת ההסכמים הי מסחריים בין המדינות. היה זה בשחר העצמאות של אותן מדינות, כאשר השוק האפריקאי היה חשוף כולו בפני חדרה מסחרית.

מיפעלים ישראלים שביקשו לייצא מכוניות, מקררים חשמליים, מכוניות כביסה, סכיני גילוח, אריגים או שימור רים, למדו להפתעם, כי אינם יכולים לעשות זאת ישירות. אם רצונם למכור למערב אפריקה, עליהם לעשות זאת אך ורק דרך חברתו של רוזנברג.

השבוע נודע על דו"ח חמור ביותר, שהוגש לא מזמן לי פינחס ספיר, על מצבה הכספי של חברת דינונג'ו מערב אפריקה. הסתבר, כי במקום שחברה זו תצבור רווחים, צפוי לה הפסד של למעלה ממיליון לירות בסניף הניגרי בלבד.

לכאורה, מחייבות עובדות אלה את החלפת מנהלי הי חברה, אך פינחס רוזנברג יוסיף להיות גם להבא מנהלה. השר ספיר טען כי ההפסדים והעסקים השחורים אינם מעניינו, אלא מעניינם של השותפים האחרים בחברה, מי כיוון שלממשלה יש רק 10% בעסק הוה. השותפים האחרים, לעומת זאת, יודעים כי במשרד המיסחר ותעשייה לא יראו בעין יפה את החלפתו של רוזנברג. וכל עוד לא איכפת לממשלה מה שנעשה בחברת דינונג'ו מערב אפריקה, לא איכפת גם להם. הם יודעים כי במקום ההפסד כאן, יוכלו לגבות פיצוי מתאים מידי פינחס ספיר באגף אחר של זירת הכלכלה הישראלית.

יתכן כי לולא היה מיכאל צור מישענתו הנאמנה של פינחס רוזנברג, היה מגיע עתה קצו של סוחר השקים הקטן, שדרך בשמל הכלכלה הישראלית. אבל מניותיו של רוזנברג במשרד המסחר ותעשייה מוגנות היטב עליידי מיכאל צור, המסיף לפרוש חסותו על האיש שעמו ביצע עיסקות לא מעטות.

ואם ...

ההגיון מחייב גם, שנוכח הגילויים האחרונים, יש לבדוק את אירחיהיים, עיסקותיהם, רכושם וחסכונותיהם של כל הקשורים בעסקים השחורים הללו. לא קשה לערוך בדוקה זו. חקירה קלה היתה מגלה, כי הא ששעסקי גורמים הפסדים של מיליונים, חי, משום מה, דהקא כאדם שמרתי מיליונים: פינחס רוזנברג מרבה בי נסיעות יחד עם אשתו וילדיו לחו"ל, ובתקופה מסוימת החזיק במשך חודשים ארוכים את בני משפחתו בארצות הברית. הוא שיפר בהתמדה את תנאי מגוריו, ואפילו הופיע כת רם נכבד לקרנות פוליטיות שונות.

מיכאל צור, מצידו, מנהל אירחיהיים ששום פקיד אינו יכול לקיימו ממסכורתו הממשלתית המוגבלת. הקשר בין משרדי החברה בישראל לבין סניפיה באפ ריקה, הדוק מאוד. מה שנעשה בתל אביב משמש דוגמה לנציגים בניגריה ובחוף השנהב. ואם רוזנברג, בן חסותו של צור, חי כך — מדוע לא יעשה זאת גם אלכס הכהן, מנהל הסניף הניגרי של החברה? ואחר שעשה כך — מדוע לא יעשה עוד יותר? ואם הוא — מדוע לא פקידים אחרים? ואם פקידים אחרים — מדוע לא יגיעו ההפסדים למיליונים? ואם הגיעו ההפסדים למיליונים — מדוע יהיה אכפת לרוזנברג, לצור ולספיר? ואם לא איכפת לספיר — מדוע לא יכוסה הגרעון מכספי הארזה?